

Christian Einfeldt:

Industrirådets rolle på den politiske scene

Opgaver og medlemskreds

2.200 danske industrivirksomheder er medlemmer af Industrirådet - langt de fleste gennem en af de 59 brancheforeninger, der er tilknyttet IR.

IRs medlemsdækning i industrierhvervet er bred. Næsten 80 pct. af industriens arbejdere og funktionærer er ansat på medlemsvirksomheder.

Blandt medlemmerne er alle industrielle brancher og alle virksomhedsstørrelser repræsenteret. Godt halvdelen af medlemmerne er små og mellemstore virksomheder med færre end 50 ansatte.

Som industriens interesseorganisation arbejder IR med erhvervspolitik og medlemsservice, blandt andet på de økonomiske, erhvervsretlige, eksportorienterede, miljømæssige og forsknings- og uddannelsesmæssige områder.

Industrirådet beskæftiger sig ikke med løn- og arbejdsmarkedsforhold. Det er Dansk Arbejdsgiverforenings felt.

Strukturmessigt er det netop et særkende for de skandinaviske landes industrielle hovedorganisationer (benævnt industriforbund i Norge, Sverige, Finland og Island), at "management of people" hører under de respektive arbejdsgiverforeninger, som på deres side ikke beskæftiger sig med "management of business".

I det øvrige Europa er det almindeligt, at industriens hovedorganisationer også beskæftiger sig med arbejdsmarkedsområdet, og der er yderligere i visse lande tradition for, at industribegrebet for-

tolkes vidt, således at tilgrænsede erhverv - f.eks. bank- og forsikringsvirksomhed - indgår i de respektive industrielle hovedorganisationer.

I Skandinavien har alle fem industrielle hovedorganisationer afgrænset medlemskredsen til industrielle fremstillingsvirksomheder, idet der dog for Industrirådets vedkommende er en mindre glidning på vej derved, at også virksomheder, der udfører industrielle delfunktioner (serviceindustri, f.eks. inden for edb-området, rengøring og vagttjeneste), nu kan optages som medlemmer.

Spørgsmålet om, hvem der ejer industriens virksomheder, har hidtil ikke haft nogen betydning for adgangen til medlemskab af IR. Men med en vedtægtsændring i sommeren 1982 er det blevet gjort til en betingelse for medlemskab, at det offentlige ikke ejer halvdelen eller en større del af egenkapitalen i en enkeltvirksomhed, der ønsker optagelse. Denne nye regel får ikke virkning for virksomheder, der var tilsluttet Industrirådet inden vedtægtsændringen.

Når man i Industrirådets hovedbestyrelse og på generalforsamlingen har fundet det nødvendigt at opstille denne begrænsning i adgangen til medlemskab, hænger det sammen med de tendenser til øget offentligt ejerskab, grænsende til dominans eller hel-eje, af industrielle fremstillingsvirksomheder, som har gjort sig gældende i de senere år inden for regeringen Anker Jørgensen.

Industrirådet har ved mange lejligheder peget på den risiko for konkurrenceforvridning, der vil kunne forekomme mellem en privat ejet og en offentligt domineret industrivirksomhed, f.eks. i forbindelse med leverancer til det offentlige, og man har med adgangsbegrænsningen for offentlige virksomheder villet forhindre, at denne interessekonflikt får mulighed for at udfolde sig inden for organisationens egne rammer.

Som der retorisk blev spurgt under en af de interne drøftelser om sagen: "Kunne du forestille dig DONGs formand som medlem af IRs forretningsudvalg?"

Sondringen mellem privat ejede og offentligt ejede virksomheder i medlemssammenhæng kendes ikke i de øvrige skandinaviske industriforbund, og næppe heller i øvrige europæiske industriforbund.

Industrirådets "danske model" adskiller sig tillige fra Skandinavien og det øvrige Europa på det opgavemæssige felt derved, at Industrirådet foruden serviceopgaver på det juridiske, miljømæssige, tekniske og andre områder også løser meget store serviceopgaver på eksportfremmeområdet.

Hvor disse opgaver i andre lande typisk ligger i et samarbejdsorgan uden for den organisationsmæssige ramme og fuldt ud betales af statsmidler, f.eks. via eksportafgifter (eksempelvis Norges Eksportråd og Sveriges Eksportråd), så har denne funktion i mere end 50 år ligget inden for det danske Industriråds opgaveramme. Industrirådets eksportbureau, der består af fire afdelinger, er i øvrigt IRs største samlede funktionsområde med ca. 65 ansatte ud af i alt 160 personer.

I praksis fører Industrirådets eksportfremmearbejde med sig, at der knyttes tusindvis af direkte medlemskontakter hver uge - specielt kontakter med små og mellemstore industrivirksomheder.

Det siger sig selv, at denne brede kontaktflade mellem hovedorganisation og medlemsvirksomheder giver IR en jordforbindelse, som i årenes løb har været til stor nytte også i det politiske arbejde.

Erhvervspolitiske mål og midler

Industrirådets grundholdning er liberal.

IR går ind for et frit forbrugsvalg, et frit beskæftigelsesvalg, et frit produktionsvalg, et frit kapitalvalg og dermed for et markedsøkonomisk og pluralistisk system, der samtidig respekterer

overordnede samfundshensyn.

Ud fra dette grundsyn søger IR at udføre et erhvervspolitisk arbejde for at påvirke den lovgivning og administration, der har indflydelse på arbejdsvilkårene for industriens virksomheder.

IR ønsker at gøre sit til, at en konkurrencedygtig dansk industri kan yde et afgørende bidrag til velfærdssamfundets overlevelse.

Det er Industrirådets politiske mål.

Mange forskellige midler anvendes i dette arbejde.

IR har hyppige kontakter med politikere fra næsten alle Folketingets partier og parallelt hermed formelle og uformelle kontakter med ministre og embedsmænd i departementer, styrelser og andre administrative organer.

Mange af disse kontakter er baseret på det personkendskab, som IRs repræsentanter helt naturligt får i forbindelse med arbejdet i de næsten 200 offentlige og halvoffentlige udvalg, nævn og kommissioner, som IR er med i.

Kontakten med administrationen ligger i øvrigt i stort omfang på det formelle plan. Udvalgsarbejdet er én side af denne sag - høringer, anden korrespondance, mødevirksomhed en anden.

En væsentlig del af kontakten med politikerne foregår i samtalegrupper med repræsentanter for partierne og IR. Af de politiske partier har kun VS holdt sig udenfor.

Mødeintensiteten og samtaleemnerne afhænger naturligvis i høj grad af den aktuelle politiske situation, herunder de parlamentariske konstellationer.

Alle samtalegrupper fungerer med en vis regelmæssighed, men IRs interesse samler sig naturligt nok i særlig grad om de partigrupper, der befinder sig tættest ved parlamentarisk indflydelse.

På organisationssiden omfatter kontaktarbejdet en meget lang række erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer, herunder ikke mindst brancheforeninger, og desuden de kommunale organisationer og forbrugerorganisationerne.

IRs forhold til fagbevægelsen er til en vis grad præget af, at LO ikke er IRs modstykke, men Arbejdsgiverforeningens. I praksis udelukker dette imidlertid ikke kontakter til LO og de store fagforbund og til Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som - i hvert fald efter det oprindelige koncept - er LO-sidens erhvervsorganisation.

IR er ubundet af partipolitik. Dette faktum anfægter ikke af, at Industrirådet har ydet (beskedne) bidrag til Venstre og Det Konservative Folkeparti. For tiden modtager disse to partier årligt ca. 125.000 kroner tilsammen.

IR udgår i sit politiske arbejde fra, at dokumentation og argumentation er de eneste reale virkemidler, IR kan betjene sig af. Anvendelsen af disse virkemidler har haft højst forskellig effekt alt efter den parlamentariske situation og de enkelte sagers beskaffenhed. Herom i denne artikels sidste afsnit: "Indflydelsen".

Tilpasninger

Industrirådets valgte ledelse består af aktive industrifolk, der taler med den vægt, praktiske erfaringer giver.

Det er i ledelsens vitale interesse at holde sig á jour med de synspunkter og vurderinger, der anlægges på medlemsvirksomhederne, for derefter i en organisationsmæssig tilpasning og sammenhæng at arbejde ad de politiske linier, der er i overensstemmelse med medlemmernes interesser.

Den brede kontaktflade i eksportfremmearbejdet og IRs øvrige serviceområder knytter så mange direkte bånd mellem virksomhederne og hovedorganisationen, at dette i sig selv på mange områder giver et

godt grundlag for at harmonisere medlemssynspunkterne.

Også på anden måde forsøger Industrirådet at følge med i de problemer, muligheder, vanskeligheder og synspunkter, der er virksomhedernes hverdag.

Eksempelvis har der flere gange været arrangeret møderækker over hele landet med Industrirådets formand og direktion. Hermed gøres den fysiske afstand mellem virksomhedernes ledelser og IRs ledelse kortere, og man oplever ved disse lokale møder med forholdsvis få deltagere ofte stor åbenhed og talelyst.

Disse formandsmøde-arrangementer var i deres oprindelse et vigtigt led i arbejdet forud for udsendelsen af Industrirådets credo, "Industrien i samfundet", i 1977. For IR var det meget vigtigt, at denne publikation kom til at udtrykke medlemsvirksomhedernes hovedsyn på erhvervspolitikken som en del af samfundspolitikken. Man inddrog derfor ikke alene hovedbestyrelse, forretningsudvalg og flere af IRs hovedudvalg i arbejdet, men også en så bred del af medlemskredsen, som det var muligt at samle på formandsmøderne.

Bestræbelserne for at sikre fodslaget støttes af, at IRs medlemskreds formentlig ikke omfatter virksomheder, der har en fra industrien som helhed afvigende opfattelse af væsentlige politiske spørgsmål. Medlemskredsen er i erhvervspolitisk henseende homogen, uanset den store spredning på brancher, produkter, processer, virksomhedsstrukturer og -størrelser.

Denne homogenitet er dog ikke uden undtagelser. Blandt de klassiske eksempler på interne konflikter inden for industrierhvervet huskes en dumping-sag om import af billige elektromotorer fra Østtyskland, hvor industrielle brugere og importører af disse produkter var godt tilfredse med de meget lave priser, medens producentinteresser gik den modsatte vej.

Tilsvarende uoverensstemmelser finder man på andre områder, hvor importører og producenter i industriens egne kredse er i direkte konflikt med hinanden, eksempelvis hvor det drejer sig om import

af færdige glasemballager kontra produktion af glas, bl.a. på genbrugsbasis.

Men konflikter hører så afgjort til undtagelserne.

Interessesammenfaldet inden for dansk industri har gjort det muligt for IR gennem en lang periode - også i kriseårene - at fastholde enige og markerede synspunkter på

- ejendomsretten til produktionsmidlerne,
- konkurrenceforvridning i alle forklædninger,
- sektorpolitiske tendenser.

Hvor langt denne indtil nu konstaterede erhvervspolitiske enighed måtte kunne holde i en tid, hvor næsten alle økonomiske indikatorer er negative, kan naturligvis ikke forudses. Men der har hidtil ikke været tendenser til opløsning i rækkerne.

Parallelt med, at Industrirådet gør meget ud af en løbende erhvervspolitisk tilpasning med sin egen basis - medlemsvirksomheder og brancheorganisationer - er det nødvendigt at tage varsel af den udvikling, der foregår eller forventes at komme i den omgivende verden. Det er de økonomiske udviklinger og de politiske omskiftelser nationalt og internationalt, som i det store og hele er afgørende for IRs prioritering og arbejdsindsats på det erhvervspolitiske område.

Et tilbageblik på det sidste ti-år vil vise, at både opbygningen af IRs valgte struktur og af IRs administration samt arten af de sager, der behandles, har undergået markante ændringer som konsekvens af omverdenens udvikling.

Blandt IRs hovedudvalg er således dukket et energipolitisk udvalg op som en direkte følge af energiproblemerne fra 1973 og fremefter, et statistikudvalg som konsekvens af de stadig øgede krav om papirarbejde, som virksomhederne møder fra offentlige myndigheder, et udvalg for mindre og mellemstore virksomheder som en konstatering af, at disse virksomhedsstørrelser har problemer, der skal

tages særlige hensyn til i IRs erhvervspolitiske arbejde og medlemsservice.

Derudover er der gennem ti-året foregået en meget lang række andre tilpasninger af IRs interne udvalgsstruktur, foranlediget af nye opgaver eller ændrede opgaver som følge af eksterne udviklinger.

På det administrative område kan tilsvarende funktionsudvidelser/-ændringer noteres:

Der er opbygget et helt nyt miljøkontor, et teknologi- og energi-kontor og et kontor for levnedsmiddel- og forbrugerspørgsmål. I alle afdelinger har der været funktionsændringer, direkte affødt af udviklingen i industriens lovmæssige grundlag, f.eks. på det selskabsretlige og konkurrenceretlige område - her som på så mange forskellige samarbejdsformer i Danmark og i EF-organerne, hvorved sagernes politiske præg er blevet afgeneraliseret og konkretiseret. Der er kort sagt blevet mere "ordinær sagsbehandling" og mindre storpolitik.

En konsekvens heraf har været, at Industrirådets handelspolitiske afdeling er blevet nedlagt, og dens funktioner overgået til Eksportbureauets markedspolitiske afdeling.

IR har gennem de sidste 10 år været inde i en betydelig optrapning af sine hjemlige/politiske aktiviteter. Baggrunden herfor har i mange tilfælde været et konjunkturanalytisk arbejde, som har kunnet dokumentere økonomiske fremskrivninger og en erhvervspolitisk argumentation under udviklingen af industriens og velfærdssamfundets fælles krise.

Industrirådets økonomigruppe er med denne baggrund blevet styrket.

De mange og kraftige til dels uventede og dramatiske ydre påvirkninger har praktisk taget ikke medført glidninger i IRs overordnede politiske synspunkter.

På et enkelt område må man imidlertid nok konstatere, at en prag-

matisk holdning har fået overtaget over en række principper. Jo mere subsidiepesten har bredt sig over Europa, jo vanskeligere har det for IR været at holde igen over for denne smitte i dansk industri. Dette hænger i høj grad sammen med, at den enkelte virksomhed netop på subsidieområdet vil have en noget anden opfattelse af, hvad der kan gavne den, end en hovedorganisations opfattelse af, hvad der gavner helheden.

Indflydelsen

Industrirådets erhvervspolitiske arbejde sigter på at opnå indflydelse på den lovgivning, der er en væsentlig del af industri-virksomhedernes arbejdsgrundlag.

Har IR opnået en tilfredsstillende indflydelse?

Svaret er flerdelt.

På afgrænsede sagsområder har IR kunnet notere en række positive resultater. Eksempelvis en foreslået energiafgift, der blev afværgt for produktionens vedkommende. Nogle miljøregulerende spilleregler, som er til at leve med, og som stort set har skånet beskæftigelsen. Forbedrede afskrivningsregler - og andet lignende. På den positive side må IR også registrere, at ØD-lovforslagene, og hvad siden fulgte på LM- og OD-området, indtil videre ikke har fået ødelagt grundstrukturen i dansk industri, selv om truslen om en fremtidig indførelse af ØD af nogle betragtes med stor alvor.

Blandt den lange række af negativt afgjorte enkelt-sager skal her nævnes det ekstraordinære sammenfald af industrifjendtlig lovgivning i december 1979: Den forhøjede formueskat, bortfaldet af investeringsfradraget for maskiner og forhøjelsen af selskabsskatten. Disse love kom alle med kort varsel. De fik virkning med endnu kortere varsel, og en af dem (selskabsskatten) endog med tilbagevirkende kraft. - IRs indflydelse i disse spørgsmål var nul.

Vender vi herfra blikket over mod de meget store og betydende politiske områder, må man sige, at Industrirådet ser det som overordentlig positivt, at det endnu (stort set) er lykkedes at bevare et markedsøkonomisk system og en privat ejendomsret til produktionsmidlerne - selv om den offentlige sektor er vokset som en polyp. Vi er heller ikke sunket dybt ned i en vild subsidie- og sektorpolitik, som vi kender det fra udlandet.

Hvilke af disse resultater IR har bidraget til, og hvor stor IRs indflydelse har været, er det vel vanskeligt at vurdere.

Vender vi os endelig mod det velfærdssamfund, hvis økonomiske grundlag for øjeblikket er under kraftig erosion, må man konstatere, at IRs politiske aktiviteter i hvert fald ikke har haft nogen positiv netto-effekt.

Hvad man fra IRs side i årenes løb har sagt om en voksende produktion som det nødvendige fundament for et privatforbrug og en offentlig service, som vi gerne vil have det, har tilsyneladende ingen virkning haft på de afgørende politiske beslutninger.

Et betydeligt parlamentarisk flertal tilslutter sig ganske vist efterhånden IRs analyse, der som bekendt konkluderer, at kun en væsentlig større konkurrencedygtig produktion kan give os de gode tider igen.

Men det er så svært at blive enige om midlerne.

(24.9.1982)